

Verslag Stadsgesprek TOPdelft / 5 juli 2017

Auteur: Eric Burgers

Betere buren in een inclusieve stad

Gemeente Delft en de TU Delft verdiepen hun verstandhouding

‘Samen optrekken wordt meer vanzelfsprekend.’ Uit een op 5 juli door TOPdelft geïnitieerd stadsgesprek over structurele samenwerking tussen de TU Delft en gemeente Delft bleek bovenal dat de twee organisaties elkaar steeds beter weten te vinden. Een onlangs afgeronde gezamenlijke verkenning van gedeelde én complementaire opgaven op sociaal, economisch en ruimtelijk vlak moet gaan leiden tot sterkere samenhang in beleid en uitvoering van beide partijen. De presentatie van de verkenningen van de drie groepen, gevolgd door de reacties vanuit het publiek vormde de hoofdmoot van het stadsgesprek met Marja van Bijsterveldt en Tim van der Hagen. "Volgend jaar staan we hier weer"

In januari 2016 presenteerde een adviesgroep o.l.v. Wim Deetman het rapport *Delft, Parel in de Randstad*, met aanbevelingen voor een aanpak van vijf grote opgaven voor de stad. In vervolg hierop tekenden de bestuurders van de TU Delft en gemeente Delft in november 2016 een convenant met het oog op een hechtere band tussen beide. Bij deze mijlpalen is tijdens eerdere bijeenkomsten van TOPdelft uitgebreid stilgestaan. TOPdelft, gehuisvest in het Prinsenkwartier, biedt onder de noemer “stadsgesprekken” partijen in de stad een platform voor debat over de ontwikkeling van de stad.

Gespreksleider Bert Slagmolen

Drie thema's

TU-medewerkers en gemeenteambtenaren hebben vervolgens de koppen bij elkaar gestoken. Drie thema's zijn elk door een groep van kwartiermakers verkend en voorzien van een advies over nadere uitwerking. Deze thema's zijn: (1) Universitaire gemeenschap, stad & inwoners, (2) Ecosysteem van kennis & economie en (3) Stad als campus, campus als stad. Elk thema is bovendien kernachtig verbeeld. De visuals vindt u [hier](#). De presentatie van de bevindingen van de drie groepen, gevolgd door reacties van het publiek, vormde de hoofdmoot van het stadsgesprek op 5 juli.

Maar allereerst vraagt gespreksleider Bert Slagmolen burgemeester Marja van Bijsterveldt en TU Delft-bestuursvoorzitter Tim van der Hagen naar hun kijk op de recente toenadering. Van der Hagen vertelt dat de sociale samenhang tussen de universitaire en de stedelijke gemeenschappen in feite als derde thema

door Van Bijsterveldt en hem aan het convenant is toegevoegd, nadat beiden – nieuwkomers in hun huidige functies – in het najaar van 2016 met elkaar hadden kennism gemaakt. ‘We zijn al heel goede burens, zo blijkt, maar we kunnen nog zo veel meer.’ Van Bijsterveldt kan dit alleen maar beamen en duidt de in korte tijd verbeterde betrekkingen als volgt: ‘Onze mensen hebben elkaar beter leren kennen en zullen elkaar ook sneller vinden. Samen optrekken wordt meer vanzelfsprekend. Maar het is ook heel leuk om naar buiten te treden en te laten zien dat we ons gezamenlijk verantwoordelijk voelen voor wat ons verbindt.’

Van der Hagen: ‘De stad is heel belangrijk voor de TU Delft. Mensen in het buitenland kiezen voor ons vanwege onze wetenschappelijke reputatie, maar ook vanwege de omgeving: het historische centrum, voorzieningen zoals kinderopvang en onderwijs, en de nabijheid van plekken zoals Amsterdam.’ Niet voor niets is de verbinding met de stad voor de drie thema’s als onderwerp opgenomen in het nieuwe Instellingsplan van de TU Delft, dat de termijn 2018-2024 bestrijkt. De universiteit doet het goed in allerlei peilingen, weet Van der Hagen. ‘Als we nog beter willen worden, hebben we de stad nodig. Dat straalt vervolgens af op de stad.’ In tien jaar tijd is de studentenpopulatie gegroeid van 13.000 naar 23.000. Waar ligt de balans tussen groei en capaciteit in 2040? ‘Er zijn wezenlijke vragen waar je nu samen over moet nadenken.’

Thema 1: Universitaire gemeenschap, stad & inwoners

Maarten van Ham is hoogleraar Stedelijke Vernieuwing en Wonen aan de TU Delft. Als voorzitter van de themagroep die zich heeft gericht op de vraag hoe de relatie tussen de universitaire gemeenschap, stad en inwoners inniger zou kunnen, concludeert hij dat ‘een redelijk deel van de bevolking van Delft – en dat zit hier niet in de zaal als ik zo rondkijk – niet direct profiteert van de aanwezigheid van de universiteit’.

Niet iedereen ziet de meerwaarde van de universiteit, zo maakt hij op uit gevoerde gesprekken. Gaat het bestaan van zo’n grote academische gemeenschap niet ten koste van voor burgers van de stad bedoelde functies en voorzieningen. En er zijn mensen die overlast ervaren. ‘Hier ligt een uitdaging: hoe verklein je de kloof tussen hoog- en laagopgeleiden in de stad en hoe kan iedereen profiteren van de aanwezige kennis? Aan wat voor kennis is er behoefte? Welke problemen moeten worden opgelost? Van Ham wil het graag horen van de inwoners van Delft, geeft hij aan.

Advies

Het driedelig advies van zijn groep luidt als volgt:

- De universiteit zou in haar missie het hebben van maatschappelijke impact op lokaal niveau moeten opnemen. Dit gebeurt door lokale problemen te koppelen aan de sociale visie van de

gemeente en de betrokkenheid van medewerkers en studenten bij het stadsleven te vergroten. Van Ham: 'Op het moment dat mensen onderzoek gaan doen, denk dan eerst aan Delft.'

- Maak zichtbaar wat er gebeurt. Honderden studenten en medewerkers zetten zich al in voor maatschappelijke doelen. Hun voorbeeld kan anderen inspireren.
- Ontplooï nieuwe initiatieven en bouw bruggen met andere partijen.

Onderwijs

Techniekonderwijs is een van de middelen om de ambitie te verwezenlijken. Jasper Bos, alumnus van de TU en initiatiefnemer van Maakbaar Delft, is op uitnodiging van Kees Huisman, Projectcoördinator van de in de Buitenhof gevestigde Community school De Horizon, met leerlingen van groep 6 aan het technisch knutselen geslagen en op excursie gegaan naar de werkplaats waar de dreamteams van TU Delft hun duurzame racevoertuigen fabriceren. Huisman vindt de proef geslaagd: 'Toen er na de maakopdracht autootjes op de vloer reden, was dat waanzinnig motiverend. Ik schat in dat meer dan 90 procent van de kinderen nog nooit naar de TU-wijk is geweest. Het was voor hun een soort schoolreis.' Mats van Hattem, bestuurslid van een nabijgelegen studentenvereniging benadrukt dat veel mensen bij de vereniging staan te trappelen om een maatschappelijk nuttige rol te spelen in de stad. Van Ham: 'Het is aan jullie om met een initiatief te komen dat wij kunnen ondersteunen.'

Loket

Vergeet niet de ondernemers te betrekken, merkt iemand in het publiek op, want 'anders ga je een deel van de doelen niet halen'. Dat klopt, zegt Van Ham, de uitnodiging aan andere partijen om naar de universiteit toe te komen met vragen, geldt ook voor ondernemers. Maar waar is het loket of het aanspreekpunt, vragen anderen zich af, als zich in de stad geen wetenschapswinkel meer bevindt? Vooruitlopend op de creatie van een dergelijke functie, vertelt Van Ham, is alvast een e-mailadres in het leven geroepen: goedeburen@tudelft.nl.

Graag (geen) studenten in de buurt?

Tilly Kaisiëpo, inwoner van de Poptahof, geeft aan dat mensen in haar wijk met uiteenlopende culturele achtergronden zich niet altijd onderdeel van Delft voelen en betreurt dat met de recente transformatie van de wijk de studenten zijn verdwenen. 'Jammer, want het begint nu juist leuk te worden.' Van Ham: 'Misschien had deze bijeenkomst elders in de stad moeten plaatsvinden, om ervoor te zorgen dat andere mensen uit andere wijken betrokken worden.' En hoe zit het met het omkatten van steeds meer bestaande woningen naar studentenhuisvesting? 'Voelt u zich eigenaar van dit probleem?', vraagt iemand zich af. 'Natuurlijk', antwoordt Van Bijsterveldt, 'een grotere voetafdruk van de TU in de stad brengt plussen en minnen mee.' Meer energie, enthousiasme en dynamiek, maar ook meer druk op de ketel qua verkeer en huisvesting. 'We kijken wat andere steden doen met verkamering en praten na de zomer hierover met de gemeenteraad. En waar en hoe gaan we nieuwe studenten huisvesten, zodat het voor de burgers leefbaar is? Het staat op ons netvlies.'

Thema 2: Ecosysteem kennis en economie

Volgens Theun Baller, decaan van de faculteit 3mE, zijn het bij uitstek de ondernemers die voor economische groei zorgen. Namens zijn groep schetst hij een mogelijk groeiperspectief voor de Delftse kenniseconomie waarin de universiteit zo'n fundamentele rol speelt. Samenwerking tussen de TU en de gemeente heeft er al toe geleid dat verschillende bedrijven zich in Delft hebben gevestigd, wat de regionale economie en werkgelegenheid ten goede komt, legt Baller uit. De rode loper is dus al uitgerold. Wat kun je nog meer? 'We zien het terrein van de TU als een proeftuin voor startende bedrijven.' Die bedrijven hebben aanvankelijk ondersteuning nodig maar zullen op enig moment producten en diensten gaan verkopen. Ook is het zaak al in Delft aanwezige bedrijven het zo aangenaam mogelijk te maken zodat ze hier blijven en kunnen groeien. De rode loper zou een route voor eenrichtingsverkeer moeten zijn: wie hem afloopt, maakt later geen rechtsomkeert.

Ondernemers ondernemen, maar de TU Delft kan de kenniseconomie bevorderen door onderzoek en innovatie. Ballers groep heeft drie relevante thema's geïdentificeerd: quantumcomputing, robotica en circulaire economie. Het ecosysteem kennis en economie beslaat volgens Baller drie speerpuntgebieden van de campus en de stad. Zoals gezegd, fungeert het grondgebied van de universiteit idealiter als proeftuin: hier worden de eerste experimenten worden uitgevoerd. 'Hier is nog geen sprake van economische groei, alleen van kosten.' In Robovalley, in TU Noord, vestigen zich internationale bedrijven. 'De volgende stap zouden we ook moeten maken: productie in fabrieken terughalen naar de stad en de regio door robotica in te zetten om concurrerend te kunnen zijn met lagelonenlanden.' Deze nieuwe bedrijvigheid, gevoed door kennis en innovatie op de drie thema's, zou kunnen floreren tussen en naast de bestaande industrie op de Schieoevers.

Uitdagingen

De met dit perspectief gepaard gaande uitdagingen heeft Ballers groep verwoord als wensen. Zou het nou niet mooi zijn als...

- Delft bekend staat als de stad waar netwerken van ondernemers, kennisinstellingen en overheid bijdragen aan waardecreatie, economische groei en werkgelegenheid: knappe koppen en handige handen gecombineerd?
- Het in Delft opgeleide toptalent er ook blijft?
- TU Delft en de gemeente nog meer succes boeken met het aantrekken van technologiebedrijven?
- Robovalley over 15 jaar een Europese koploper is op het gebied van robotica?
- We over enige tijd terugkijken op deze avond als de start van een mooie ontwikkeling op Schieoevers?

Werken of/en wonen

René Kluff, bestuurslid Bedrijvenkring Schieoevers, zegt heel erg blij te zijn met het feit dat de TU Delft in toenemende mate samenwerking zoekt met bedrijven op Schieoevers en hen betreft bij visie- en planvorming zoals die onder het convenant tot stand komt. Ook met de gemeente verloopt het overleg naar tevredenheid. 'We zijn ons wel een hoedje geschrokken van de door de gemeente voorziene verkleuring van het gebied als gevolg van woningbouw.' Dit zou uitbreiding van bedrijvigheid immers in de weg staan en de combinatie met industriële activiteiten 'is gewoon geen goede combinatie'.

Refererend aan de ambitie die Delft heeft om op termijn 15.000 nieuwe woningen in de stad te realiseren om aan bepaalde typen woningvragen te kunnen voldoen, zegt Van Bijsterveldt: 'We zullen een evenwicht tussen woningbouw en ruimte voor bedrijvigheid moeten vinden. Jullie zullen daar absoluut bij betrokken zijn.' Baller voegt desgevraagd toe dat in de werkgroep niet expliciet naar de woningbouwopgave is gekeken. Hij is optimistisch over de mogelijkheid om functies te mixen in zoverre dat gerobotiseerde productiemethoden weinig overlast of vervuiling zullen veroorzaken. 'Ik zou graag eens met andere mensen willen stoeien over de vraag welke typen bedrijven wel met wonen kunnen worden gecombineerd.' Van Bijsterveldt ziet een dergelijke analyse graag gemaakt worden in samenwerking met de TU, antwoordt ze direct, mede met het oog op de enorme woningbouwopgaven in de Metropoolregio en de vier grote steden van respectievelijk 130.000 en 550.000 nieuwe woningen. 'Dit kan alleen maar als we wonen en werken weten te combineren. Een uitdaging voor onze technici in een prachtige proeftuin.'

Delft eerst

Een toehoorder pleit ervoor dat innovaties in robotica of circulaire economie eerst in Delft worden beproefd. Baller kan zich hierin vinden: het gaat erom dat de stad en de universiteit beter worden aangesloten. 'Zijn we bereid als onderzoekers, inwoners en gemeente bereid de stad te zien als proeftuin voor nieuwe technologie?' Bert Slagmolen merkt op dat TOPdelft zich al jaren voor dit doel inzet en dat geld hiervoor toch echt een voorwaarde is. Een punt voor de verdere uitwerking: 'Hoe bundel je de geldpotten?' Ineke Hulshof ziet op het punt van de circulaire economie in Delft een rijke voedingsbodem voor functiemenging, bijvoorbeeld aan de hand van goed doordachte herbestemming van gebouwen en slimmer (her)gebruik van ruimte.

Thema 3: Stad als campus, campus als stad

Waar moeten (studenten)woningen komen? Waar ligt ruimte voor bedrijvigheid? Tot waar reikt de universitaire proeftuin? Alexandra den Heijer, universitair hoofddocent Management in the Built Environment aan de TU Delft, constateert allereerst dat de verhouding tussen campus en stad in Delft aardig in balans is ten opzichte van die in sommige andere universiteitssteden. Haar groep heeft projecten voorbereid die een aantal hete hangijzers in het ruimtelijk domein aangaan, zoals het oplossen van knelpunten in verkeersstromen als gevolg van de forse toename van het aantal studenten, het vergroten van de bereikbaarheid van campus en stad, parkeren, en het verlichten van druk op het watersysteem en het groen. Maar, zegt ze er gelijk bij, er zijn vooral vragen geagendeerd. Waar kunnen, met het oog op verdere groei en van de universiteit en transformatie en vernieuwing van de gebouwenvoorraad, verschillende functies van de stad en de universiteit, zoals ontluikende bedrijvigheid, studentenhuisvesting, toerisme, horeca en ontspanning een plek krijgen? 'Ga je concurreren met de stad of ga je mengen?'

Er is op dit front al veel onderzocht, bestudeerd en gepuzzeld en dus 'hebben we het huiswerk niet opnieuw gedaan'. De hamvraag volgens Den Heijer is hoe de ruimtelijke verhouding tussen gemeente en universiteit, als in een gearrangeerd huwelijk, tot goede afspraken kan leiden. Voor een deel ligt er een gemeenschappelijk belang, deels is er sprake van huwelijkse voorwaarden. 'Ook dat hebben we besproken: waar gaat de stad niet over en waar gaat de universiteit niet over?' Het draait in wezen om drie gebieden. TU Noord kan veel beter geïntegreerd worden met de stad, zegt Den Heijer. Het middendeel heeft vooral een academische functie. En het zuidwaarts gelegen science park biedt uitbreidingsruimte. 'Die drie kaarten kunnen we uitspelen en het zal nog een hele discussie worden waar wat zal plaatsvinden.' Een *ménage à trois* behoort zeker tot de mogelijkheden, beaamt Den Heijer, want ook andere partijen kunnen een rol spelen in de totstandkoming van afspraken over de ruimtelijke ontwikkeling van campus en stad.

Marja Van Bijsterveldt (l) en Tim van der Hagen (r)

Activiteiten en ontspanning: maar waar?

Wat Jan Brouwer betreft, zou het niet alleen een fysiek verhaal moeten zijn. Juist activiteiten die studenten en academici betrekken bij de stad en die burgers een reden geven om de campus te bezoeken, bevorderen integratie. Iemand uit het publiek vraagt zich af waarom bij alle nieuwe studentenhuisvesting geen "fun" wordt gecreëerd zodat studenten niet alleen de binnenstad opzoeken. Volgens Den Heijer is het zoeken naar de juiste balans best ingewikkeld: 'Je wilt niet de horeca in de stad

beconcurreren.’ Bovendien laat de bezettingsgraad van de campus forse pieken en dalen zien, wat bijvoorbeeld de aanwezigheid van een supermarkt of een andere voorziening niet vanzelfsprekend maakt.

Volgens Jan Bartels, directeur van Theater De Veste, is het organiseren van “fun” en interactie in wijken zoals Voorhof en Tanthof misschien wel wenselijk, zoals Linda Ammerlaan suggereert, maar niet eenvoudig te realiseren. ‘Dan moet je er echt met elkaar de schouders onder zetten.’ Rob Groeneweg is van mening dat er in het kader van meer ontmoeten en verbinden nog wel een tandje bij kan in Delft. Middelbaar en hoger onderwijs zouden samen met bedrijven maatschappelijke kwesties kunnen aankaarten in het schoolgebouw. En zou de campus niet als een soort stadspark kunnen fungeren? Jazeker, antwoordt Den Heijer, ‘maar niet alles hoeft verbonden te worden.’ Een vrij rustige campus is immers ook functioneel. Daar kunnen inwoners van Delft in het weekend van genieten. Hans Reijnen breekt een lans voor een duurzame, vooruitstrevende mobiliteitsaanpak van de TU waarmee de universiteit haar innovatief vermogen laat zien. ‘Volgens mij moet er een mooi mobiliteitsplan komen.’

‘Van het papier af’

Sinds de ondertekening van het convenant, in november, is volgens Van der Hagen erg veel werk verzet. ‘Er is meer uitgekomen dan ik verwacht had.’ Hoe nu verder? Wat hem betreft ligt er straks een actieplan met twee handtekeningen eronder waarin zowel de gezamenlijke als de afzonderlijke acties staan benoemd. Volgend jaar staan we hier weer, zegt hij toe. ‘Het moet van het papier af’, benadrukt Van Bijsterveldt. ‘De grote uitdaging is hoe we alle communities in de stad gaan benutten. Dat is ook een kwestie van vorming.’ Met name in het concreet maken van het thema “Goede burenen” zullen beide organisaties moeten investeren, verwacht ze. Ook zal de introductie van de Omgevingswet, aangekaart door Aad Snaterse van Stadsradio Delft, de betrokkenheid van de stedelijke gemeenschap bij de ruimtelijke ontwikkeling vergroten. Hoe dat precies in zijn werk gaat, is nog ongewis maar de gemeente is volop aan het experimenteren, verzekert Van Bijsterveldt: ‘We willen starten met “wat kan”, niet met “wat kan niet”’. Dat wordt spannend want de vrijheid van de een is de beperking van de ander.’

Nieuw keerpunt

TU-hoogleraar Pieter Kruit schetst ten slotte een proces waarin de TU Delft aanvankelijke afzijdig bleef maar op enig moment aangaf een rol te spelen in de economische ontwikkeling van Delft en nu van zins is om als medeverantwoordelijke voor sociale en culturele aspecten van de stad Delft op te gaan treden. Daarmee lijkt een nieuw keerpunt te zijn bereikt in de onderlinge betrekkingen.

Ter afronding kijkt Jan Bloemberg van TOPdelft terug op ‘een fantastische avond voor TOPdelft en de stad. Marja, je hebt wel eens gezegd: we komen van ver. Delft zat in een crisis. Deetman gooide de bal in het spel: ‘U hebt goud in handen’. De stad reageerde met veel vragen. Marja en Tim, jullie hebben als nieuwe bestuurders de bal op de stip gelegd. En vanavond zit hij in het doel. We gaan naar de volgende ronde.’

Over TOPdelft

TOPdelft maakt nieuwsgierig en verbindt. In onze visie zijn technologie, innovatie en creativiteit belangrijke drivers voor de ontwikkeling van de samenleving. TOPdelft wil mensen en hun ideeën verbinden door een onafhankelijk platform te bieden waar de uitwisseling van kennis en creativiteit kan plaatsvinden via ontmoeting en debat, maar ook door gezamenlijk doen en ervaren.

adres: TOPdelft, Prinsenkwartier, Sint Agathaplein 4, 2611 HR Delft
website: www.topdelft.nl | email: info@topdelft.nl | twitter: @topdelft